

UNIVERSITETET I BERGEN

UNIVERSITETET
I OSLO

UiT / NORGES ARKTISKE
UNIVERSITET

iNNi Høgskolen
i Innlandet

OSLOMET

PRAKSISFELTET SOM EN FELLES ARENA FOR UTDANNINGSPROGRAM I ODONTOLOGISKE FAG

Nasjonal plan for praksisstudier i odontologiske fag, oktober 2020

Erstatter Nasjonal plan for praksisstudier i odontologiske fag, november 2013

**Nasjonal arbeidsgruppe for praksisstudier i odontologiske fag,
Bergen/Hamar/Oslo/Tromsø oktober 2020**

Innhold

1. Bakgrunn	2
1.1 Sammensetning av nasjonal arbeidsgruppe	4
2. Overordnet faglig innhold praksisstudiet – tannlegestudiet.....	4
2. 1 Faglig innhold praksisstudiet, tannlegestudiet – de ulike lærestedene.....	5
3. Overordnet faglig innhold praksisstudiet – tannpleierstudiet	7
3. 1 Faglig innhold praksisstudiet, tannpleierstudiet – de ulike lærestedene	8
4. Overordnet faglig innhold – studiet i tannteknikk	10
5. Generelt om krav til veiledere/praksisklinikk.....	11
5.1 Krav til veiledere - nasjonalt	11
5.2 Krav til veiledere og praksisklinikk – lokalt	12
5.3 Krav til veiledere/praksisklinikk - de ulike lærestedene	13
6. Tidsmessig plassering av praksisstudier	15
7. Avtaler og økonomiske rammer.....	17
7.1 Intensjonsavtale mellom DOT og læresteder for odontologiske fag.....	18
7.2 Ulike økonomiske rammer og avtaler om samarbeid – lærestedene.....	19

Vedlegg: Intensjonsavtale mellom Den offentlige tannhelsetjenesten (DOT) og lærestedene

1. Bakgrunn

Utdannings samarbeidet på praksisfeltet er godt innarbeidet for odontologiske fag, fra 1990-tallet primært for tannlegestudiet, men utover 2000-tallet også for tannpleierstudiet. Gjennom nasjonale praksisprosjekt i siste periode har også studiet i tannteknikk blitt inkludert.

En første *Nasjonal plan for praksisstudiet i 5. studieår av grunnutdanningen for tannleger* ble utarbeidet mellom UiB og UiO i fellesskap i 1998, og i oktober 2006 ble det fulgt opp med en innstilling om praksisfeltet som felles arena. Dette resulterte i nedsetting av en nasjonal arbeidsgruppe for praksisstudiene, sak på nasjonalt fakultetsmøte for odontologiske fag 02.11.07 (sak 4). Gruppen er senere forlenget for nye perioder. Siden 2007 har gruppen hatt et overordnet ansvar for å ivareta nasjonal koordinering på praksisfeltet, og har bidratt til å drøfte og utarbeide felles kjøreregler mellom utdanningsinstitusjonene og Den offentlige tannhelsetjenesten (DOT). I november 2013 la gruppen frem en revidert nasjonal plan *Praksisfeltet som en felles arena for utdanningsprogram i odontologiske fag*. Det er en oppdatert versjon av denne planen som nå foreligger, og tannteknikk er for første gang ivare tatt i planen.

Samarbeid på praksisfeltet er styrket gjennom nasjonale føringer over det siste tiåret. I St.meld. 13 (2011-12) *Utdanning for velferd – samspill i praksis*, fremheves områder som må styrkes i et samspill mellom utdanningene og praksisarenaene. Evne til tverrprofesjonelt samarbeid, kunnskap om velferdssystemet og helhetlig forståelse av rammene for tjenesteutøvelsen er viktig.

Samarbeidslæring i praksisdelen av utdanningene nevnes som særlig viktig (jfr. punkt 5.4). For å sikre intensjonene i stortingsmeldingen ble *Samspillsrådet* etablert våren 2013, et råd sammensatt av flere departementer, arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner. I St.meld. 16 *Nasjonal helse- og omsorgsplan* (2011-2015) drøftes personell og kompetanse i forhold til målene i samhandlingsreformen, og hvordan kommunenes ansvar for utdanningsoppgaver kan ivaretas – blant annet i lys av behovet for bedre praksisundervisning. *HelseOmsorg21* peker i samme retning.

I mai 2015 ble Stortingsmelding 26 lagt frem; *Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet*. Her fremmes fokus på økt kompetanse og bedre ledelse og teamorganisering, for å skape en mer helhetlig tjeneste i kommunene. For tannhelsetjenesten er denne spesielt interessant sett i sammenheng med den pågående kommunereformen, der det ved behandling i Stortinget i juni 2015 ble vedtatt at tannhelsetjenesten DOT blir kommunal. Hvilke konsekvenser dette vil ha for økonomi og lovgivning på tannhelsefeltet er foreløpig ikke avklart.

I 2014-15 ble det i regi av Universitets- og høyskolerådet (UHR), på oppdrag fra KD, gjennomført et nasjonalt prosjekt som bidro til å sette praksisfeltet under lupen for alle helse- og sosialfaglige utdanninger i Norge; prosjektet *Kvalitet i praksisstudier i helse- og sosialfaglige høyere utdanning (Praksisprosjektet)*. Prosjektet har fungert som en dynamo for praksisfeltet, og har medført både økt oppmerksomhet om nødvendige rammer for praksis og styrket samarbeidet rundt praksis i studiene.

Hovedhensikten med å etablere praksisstudiet ved lærestedene var å forberede studentene på yrkeslivet og lette omstillingen fra å være student til selv å praktisere yrkene. Fylkene har stilt praksisklinikker og veiledere til disposisjon, noe i faste rammer og noe ut i fra ledig kapasitet og personell den aktuelle perioden. Her har lærestedene hatt ulik organisering ut i fra studiemodell, og fylkene har gjort sine disponeringer og prioriteringer etter henvendelser fra lærestedene.

Gjennomføring av praksisstudiene ved de odontologiske lærestedene i landet betinger et godt samarbeid med DOT, og det er i felles interesse for aktørene å legge forholdene til rette for studentenes møte med tannhelsetjenesten. Når praksisstudiene utvides, gir dette praksisfeltet nye utfordringer. I denne oppdaterte planen tas det sikte på å tydeliggjøre rammene og faglige mål – både for tannlegestudiene, tannpleierstudiene og for studiet i tannteknikk.

Den oppdaterte planen fungerer også innenfor de nye nasjonale retningslinjene for helse- og sosialfagutdanningene i Norge (RETHOS), og med virkning fra 1. februar 2020 er det vedtatt nye nasjonale retningslinjer for henholdsvis tannlege-, tannpleier- og tannteknikerutdanningen¹. Retningslinjene definerer sluttkompetansen for hver utdanning, og utgjør en minstestandard for kompetanse. De inneholder også et eget punkt om *Praksisstudier*, der både læringsutbytte og praksisarenaer omtales. For tannpleier- og tannteknikerutdanningen er det også minimumskrav til omfang av praksisstudier.

---

¹ Forskrift om nasjonal retningslinje for tannlegeutdanning; <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2020-01-03-17>

Forskrift om nasjonal retningslinje for tannpleierutdanning; <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2020-01-03-18?q=tannpleie>

Forskrift om nasjonal retningslinje for tannteknikerutdanning; <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2020-01-03-19?q=tannteknikerutdanning>

1.1 Sammensetning av nasjonal arbeidsgruppe

Den nasjonale arbeidsgruppen for praksisstudier i odontologiske fag ble vedtatt forlenget for perioden 2019 – 2022, jfr. vedtak i Nasjonalt fagorgan for utdanning og forskning innen odontologiske fag sitt møte 08.11.19 (sak 9). Gjeldende sammensetning per dags dato er:

Kristin S. Klock, professor og leder for praksisstudiene, Institutt for klinisk odontologi UiB - *leder for gruppen*

Alix Young Vik, professor og visedekan for utdanning, Det odontologiske fakultet UiO

Anne Eikeland, universitetslektor, Det odontologiske fakultet UiO - tannpleierstudiene universitet

Linda Lundsbakken, høgskolelektor, Høgskolen i Innlandet (HINN) - tannpleierstudiet høgskole

Guro Møller, Institutt for klinisk odontologi, Det helsefaglige fakultet UiT (erstatte Lars Inge Byrkjeflot)

Vibeke Lunde, rådgiver, Institutt for klinisk odontologi, Det helsefaglige fakultet UiT

Hilde Haugen, førstelektor, OsloMet - tannteknikerutdanningen

Bjørnar Hafell, assisterende fylkestannlege Trøndelag, Den offentlige tannhelsetjenesten

Sekretariat for gruppen ivaretas av Kristin Walter, seniorrådgiver ved Studieseksjonen, Det medisinske fakultet UiB.

2. Overordnet faglig innhold praksisstudiet – tannlegestudiet

Praksisstudiet/ekstern praksis er en integrert og obligatorisk del av studiene ved lærestedene. Tannlegestudiet i Tromsø har betydelig større bruk av klinisk opplæring ved eksterne klinikker sammenlignet med de andre lærestedene. En stor del av den kliniske treningen foregår der eksternt, opplæring som ved UiB og UiO foregår som intern klinikkundervisning. De tre lærestedene har likevel en felles overordnet målsetting for praksisstudiet:

Overordnet mål for praksisstudiet er å forberede studenter på yrkeslivet og lette omstillingen fra å være student til å praktisere som tannlege. Gjennom undervisning i kliniske fag og samfunnsodontologi, samt gjennom erfaringer, observasjoner og samtaler under praksisstudiet skal studentene få økt forståelse for hvordan tannhelsetjenesten er organisert og fungerer i praksis, samt for de problemstillinger pasienter og ulike typer tannhelsepersonell kan stå ovenfor.

De ulike lærestedene har til dels formulert ulike delmålsettinger, profil og omfang for praksisstudiet. Det er ikke et mål at lærestedene skal ha en felles modell for faglig innhold, men det er viktig at lærestedene er i dialog med hverandre om gjennomføringen.

Ved de tre lærestedene er det i tillegg til praksisstudiet – her forstått som praksislæring i Den offentlige tannhelsetjenesten over en lenger periode – også andre former for ekstern praksis av kortere varighet. Studentene er blant annet på eldreinstitusjoner som del av undervisningen i gerodontologi. I denne nasjonale planen er det imidlertid *praksisstudier* vi primært omtaler.

2. 1 Faglig innhold praksisstudiet, tannlegestudiet – de ulike lærestedene

Det medisinske fakultet i Bergen, UiB – v/ Institutt for klinisk odontologi

Tannlegestudiet

Bergen har per i dag en 3 ukers modell lagt til 9. semester, der praksisstudiet er en studieplanfestet aktivitet knyttet opp mot læringsmålene for fagområdet samfunnsodontologi ved Seksjon for forebyggende tannpleie, gerodontologi og samfunnsodontologi (FGS). Dette gjenspeiler seg i både forberedelse, gjennomføring og oppfølging. Praksisstudiet er integrert som en del av et lengre kurs, som pågår både i forkant med forelesninger i relevante samfunnsodontologiske tema og etterkant med oppfølgingsseminarer med grupper på 6-8 studenter. I henhold til nasjonale føringer i prosjektet Kvalitet i praksis (UHR) og evalueringer av praksisstudiet så bør lengden på perioden økes, men foreløpig er det ikke effektivt. I arbeidet med ny studieplan bør dette iverksettes.

Hovedhensikten med å etablere praksisstudiet studieåret 1989-90, som det første formaliserte praksisstudiet for odontologi (Bergensmodellen), var å forberede odontologistudenter på yrkeslivet og lette omstillingen fra å være student til å praktisere som tannlege. Fylkestannlegen stilte praksisklinikker og veileder til disposisjon. Per i dag foreligger det ikke noe samarbeid med faste klinikker, da det har vært et ønske fra fylkestannlegene om at de har kunnet disponere ulike klinikker til studentene og kunne ta hensyn til endringer i klinikk- og personellsituasjonen. Geografisk spredning av veilederklinikker er vurdert som en fordel i forhold til læringsutbyttet. Hvert år sendes det ut forespørsel til fylkestannlegene om hvilke klinikker som kan ta imot studenter. Det er ikke utformet individuelle kliniske krav for praksisperioden. Praksisperioden kommer i tillegg til studieplanfestet klinisk praksis. Et viktig faglig fokus for praksisstudiet ved UiB er å studere DOT og de variasjoner som eksisterer på tilbud av tannhelsetjenesten på landsbasis. Videre er målsettingen å få kjennskap til hvordan DOT er organisert og fungerer i praksis, samt de problemstillinger pasienter og ulike typer tannhelsepersonell kan stå ovenfor. Det blir skrevet en rapport om DOT/klinikk, samt dagbok/refleksjonsnotater fra perioden. Denne blir vurdert til bestått/ikke bestått og gir studiepoeng uttelling. Fra 2014 blir studentene også skikkethetsvurdert i praksisperioden.

Et heldagsseminar for veiledere og studenter blir holdt i mai/juni hvert år. Hensikten er å orientere om

- bakgrunn, målsetting og rammer for praksisstudiet
- styrke kontakten og kommunikasjonen mellom praksisveileder og tannlegestudiet/fakultet
- å avklare involverte parters rolle(r).

Praksisstudiet evalueres av både student og veileder hvert år (elektronisk skjema), og gjennomgås i gruppevisse evalueringseminarer for studentene. Veilederne og fylkestannlegene får tilsendt kopi av årets samlede evaluering.

For nærmere informasjon se emnet Samfunnsodontologi (OD3SAM) 2020 ².

---

² Lenke til emnet Samfunnsodontologi (OD3SAM) ved UiB; <https://www.uib.no/emne/OD3SAM> . Håndbok for praksisstudiet kan fås tilsendt ved henvendelse til fagansvarlig ved Institutt for klinisk odontologi UiB.

Det odontologiske fakultet i Oslo, UiO

Tannlegestudiet

Praksisstudiet i 10. semester ble i 2003 utvidet fra 3 til 6 uker, hvorav en forberedelsesuke. I forberedelsesuken holdes kurs/seminarer over relevante kliniske og samfunnsodontologiske temaer. Et dags seminar for veiledere legges også til denne uken. Praksisveiledere får også invitasjon til å delta på kalibreringsdag for instruktører i januar og/eller august hvert år. Det er i hovedsak «Bergensmodellen» som følges, og det er ansatte ved Avdeling for pedodonti og atferdsfag ved Institutt for klinisk odontologi som har det faglige ansvaret for praksisstudiet. Det er utformet mer generelle og fagspesifikke læringsmål som skal supplere de læringsmål som ellers er vanskeligere å oppfylle ved klinikkene ved fakultetet grunnet ulike forhold (bl.a. behandlingsprofilen hos pasienter som søker sentrale behandlingstilbud). Det er videre utformet individuelle spesifikke kliniske læringsmål til praksisperioden, da praksisperioden erstatter noe av den kliniske treningen ved universitetsklinikken. Fra våren 2019 blir studentene også skikethetsvurdert i praksisperioden, og det samme vurderingsskjemaet som brukes ved fakultetet brukes av veiledere.

UiO søker per i dag blant fylkestannlegene hvert år etter praksisplasser for å dekke opp behovet. Ideelt sett er det et ønske om å ha et visst antall praksisplasser fordelt i hele landet, for å sikre den faglige bredden i tilbudet under praksisstudiet. For nærmere informasjon, se «Praksisstudiet i 10. semester av det odontologiske masterstudium. Håndbok for studenter og veiledere» (2019)³.

Det helsevitenskapelige fakultet i Tromsø, UiT, Norges Arktiske universitet – v/ Institutt for klinisk odontologi (IKO)

Tannlegestudiet

I Tromsø foregår en betydelig del av studentenes kliniske praksis ved faste eksterne praksisklinikker. Totalt utgjør den eksterne praksis 6,5 måneder og studentene er ute hele 7 semester (4 mnd.) og 2,5 mnd. i 10. semester. I tillegg har studentene noen (3-5) dagers observasjonspraksis i 1. studieår ved tannklinikker hvor de selv ordner seg praksisplass.

UiT har inngått avtaler med tannklinikker i Den offentlige tannhelsetjenesten som fungerer som faste praksisklinikker. Det er totalt 20 slike klinikker som kalles universitetsklinikker. De fleste har to studenter i hver periode, men noen kan flere. Klinikkerne er fordelt over hele landet, men flest klinikker ligger i Nord-Norge. Tannlege- og tannpleierutdanningen bruker i hovedsak de samme praksisklinikkene.

Det foreligger fagspesifikke læringsmål for praksisstudiet som er utformet med hensikt i å dekke ulike fagfelt innenfor en integrert klinisk virksomhet. Det er utformet klinisk individuelle mål for de enkelte fagområdene. Det legges vekt på at studenten skal oppleve samhandling og samarbeid med eksterne samarbeidspartnere som sykehjem, helsestasjoner, skoler med mer. Kontakten med praksisfeltet foregår gjennom obligatoriske nettmøter og forelesninger med studenter og veiledere, 1-3 ganger pr. mnd. Underveis i praksisperiodene gjennomføres midtveis- og sluttevaluering. Når studentene er tilbake etter endt praksisperiode er det oppfølgingsamtaler med samtlige. I tillegg blir all behandling studentene gjør i praksis dokumentert elektronisk og sendt IKO i slutten av hver måned.

---

³ Lenke til «Praksisstudiet i 10. semester av det odontologiske masterstudium. Håndbok for studenter og veiledere» UiO (2019); <https://www.uio.no/studier/program/odontologi/praksis%2010.%20semester/praksishandbok2019.pdf>

Praksisperiodene må være bestått for å begynne på neste semester. Underveis i praksisperioden på 7. semester er det lagt inn arbeidskrav i form av prosjektoppgaver i samfunnsodontologi og gerodontologi. Studentene presenterer disse på seminarer når de er tilbake på studiestedet. For nærmere beskrivelser se studieplan, Integrert master i odontologi, 2012⁴.

3. Overordnet faglig innhold praksisstudiet – tannpleierstudiet

Overordnet mål for praksisstudiet er å forberede tannpleierstudentene på yrkeslivet og å lette omstillingen fra det å være student til det å praktisere som tannpleier.

Målene er formulert slik:

- å tilegne seg kunnskap om hvordan folkehelsearbeidet er organisert i Den offentlige tannhelsetjenesten
- å tilegne seg kunnskaper i å planlegge, gjennomføre og vurdere eget arbeid når det gjelder helsefremmende tiltak og behandling sett i forhold til de ulike målgruppene
- lære å ta ansvar, arbeide selvstendig og samarbeide med andre
- få klinisk øvelse og opparbeide økt trygghet i klinikken

Studentene skal i løpet av perioden:

- tilegne seg forståelse for hvordan Den offentlige tannhelsetjenesten for øvrig er organisert og drives
- få kunnskap om de ulike funksjoner og arbeidsoppgaver tannpleier og tannhelseteamet for øvrig har i den offentlige tannhelsetjenesten
- få økt kunnskap om tannpleiers rolle og ansvar i folkehelsearbeid
- få kunnskap om tannhelsetjenestens ansvarsområder og rolle i samhandlingen med andre sektorer og etater
- få økt kunnskap om tannhelsesituasjonen i befolkningen

Ved lærestedene er det i tillegg til **praksisstudiet** – her forstått som *praksislæring i Den offentlige tannhelsetjenesten over en lenger periode* – også andre former for ekstern praksis av kortere varighet. Studentene er blant annet på eldreinstitusjoner som del av undervisningen i gerodontologi. I denne nasjonale planen er det imidlertid **praksisstudiet** vi primært omtaler.

---

⁴ Lenke til studieplan, Integrert master i odontologi UiT, 2012;

<https://uit.no/Content/558054/cache=20201008112642/Studieplan%20for%20Master%20i%20odontologi%20godkjent%20av%20FS%2006.12.12.pdf>

3. 1 Faglig innhold praksisstudiet, tannpleierstudiet – de ulike lærestedene

Det medisinske fakultet i Bergen, UiB – v/ Institutt for klinisk odontologi

Tannpleierstudiet

Praksisstudiet ved tannpleierstudiet i Bergen har 4 ukers varighet i studentenes siste semester av bachelorstudiet (fastlagt til ukene 6-9) og har vært gjennomført siden oppstart av studiet i 1962. I likhet med rammene for praksisstudiet i tannlegestudiet er dette en studieplanfestet aktivitet knyttet opp mot læringsmålene for fagområdet samfunnsodontologi, ved Seksjon for forebyggende tannpleie, gerodontologi og samfunnsodontologi (FGS). Dette gjenspeiler seg i både forberedelse, gjennomføring og oppfølging.

Fra 2012 ble tannpleierstudiet samlokalisert med tannlegestudiet i det nye odontologibyggget på Årstadvollen, noe som gir en faglig gevinst for læringsmiljø og samarbeid mellom studentgruppene.

Et viktig faglig fokus for praksisstudiet ved UIB er å studere DOT og de variasjoner som eksisterer på tilbud av tannhelsetjenesten på landsbasis. I den skriftlige rapporten som studentene leverer etter endt praksisopphold skal studentene blant annet orientere om tannhelsedistriktet og praksisklinikken, om tannhelsesituasjonen og om tannhelseprogrammet for ulike pasientgrupper. Denne rapporten blir vurdert bestått/ikke bestått og er studiepoenggivende. Studentene må også muntlig presentere et foredrag fra sin rapport og blir eksaminert muntlig på 2-3 heldags seminarer. Et heldagsseminar for veiledere og studenter blir holdt i november/desember hvert år. Hensikten er å orientere om

- bakgrunn, målsetting og rammer for praksisstudiet
- styrke kontakten og kommunikasjonen mellom praksisveileder og tannpleierstudiet/fakultet
- å avklare involverte parter(r)

Praksisstudiet evalueres av både student og veileder hvert år (elektronisk skjema). Veilederne og fylkestannlegene får tilsendt kopi av årets samlede evaluering, samt en kopi av rapport fra sin student. Fra 2014 blir studentene også skikkethetsvurdert i praksisperioden.

Det odontologiske fakultet i Oslo, UiO

Tannpleierstudiet

I tannpleierstudiet ved UiO er det 4 ukers praksisstudiet i 4. semester en integrert del av et opplegg for hele praksisfeltet. Praksis gjennom studiet foregår både i den offentlige tannhelsetjenesten, på sykehjem og i sykehus (tannpleie i spesialisthelsetjenesten). Varigheten varierer fra besøkspraksis av bare et par timers varighet til 2-8 dagers varighet.

Det avholdes forberedende seminarer til hvert praksisfelt samt oppsummering etter gjennomført praksis.

Som en viktig del av forberedelsene til praksisstudier bevisstgjøres studenten på ansvar for egen læring. Dette innebærer at studenten selv skal:

- avklare forventninger sammen med faglærer og praksisveileder

- utarbeide læringsplan inkludert læringsmål for praksisperioden med utgangspunkt i egne læreforutsetninger, praksisstedets rammer og utdanningens målbeskrivelse for praksisfeltet
- aktivt å oppsøke læringssituasjoner i praksis for å nå egne læringsmål
- forberede seg til faste veiledningstimer
- reflektere over personlig og faglig utvikling

Studentene følges tett opp av erfarne veiledere gjennom praksisperiodene.

Tilbud om før- og etterveiledning etter konkrete hendelser og etter fullført praksisperiode er en viktig del av undervisningen. Veiledningen gis av lærere og praksisveileder.

Gjennomføringen er kvalitetssikret blant annet gjennom dialog mellom utdanning og student underveis. I løpet av den 4 ukers praksisperioden i 4. semester skal student og veileder gjennomføre utviklingssamtaler med utgangspunkt i et fastsatt aktivitetsskjema og skrive refleksjonsnotater etter samtalene. Det gjøres også fraværregistrering underveis, studenten leverer aktivitetsskjema etter fullført praksis og veiledere får tilbud om årlig veilederseminar.

Det helsevitenskapelige fakultet i Tromsø, UiT, Norges Arktiske universitet - ved Institutt for klinisk odontologi (IKO)

Tannpleierstudiet

I Tromsø er tannpleierutdanningen samlokalisert med tannlegeutdanningen. Utdanningen har to eksterne praksisperioder på hver 6 uker. Den første er på våren i fjerde semester og den andre er på høsten i femte semester. I tillegg har studentene en dag observasjonspraksis i starten av 1.semester på offentlige tannklinikker. Utdanningen har utarbeidet eget praksishefte som gjenspeiler de ønsker og behov utdanningen har gjennom det å ha eksterne perioder. Praksisheftene gjennomgås med studenter og eksterne veilederne. Veilederne er i Tromsø hver høst på to dagers praksisveilederseminar der den ene dagen er generell og den andre er fagspesifikk.

Praksisheftet belyser forutsetningen for læring i praksisfeltet hvor følgende vektlegges:

- Bevissthet om at praksisfeltet er et lærested
- Fokus på læring – ikke prestasjon
- Bevissthet om synliggjøring av egne læringsbehov i forhold til temaets kvalifiseringsmål
- Klargjøring av forventninger til praksisperioden
- Bearbeiding av “praksisopplevelser” gjennom refleksjon, analyse, selvstudier og veiledning
- Nedtegning og systematisering av praksiserfaringer

Kontakten med praksisfeltet foregår gjennom nettmøter med veiledere, et oppstartsmøte i begynnelsen av perioden, samt en midtveisevaluering via Skype. Det er kontakt med student via mail eller telefon midtveis i perioden og ellers ved behov. I tillegg er det en elektronisk sluttevaluering for veileder og student ved endt praksisperiode. All behandling studentene gjør i praksis dokumenteres elektronisk og sendes IKO i slutten av praksisperioden. Praksisperiodene må være bestått for å begynne på neste semester.

Høgskolen i Innlandet, HINN

Tannpleierstudiet

Bachelorstudiet i tannpleie ved HINN har en studiemodell hvor all praksis i hovedsak skjer i samhandling med Den offentlige tannhelsetjenesten. Studentene får praksis ved tannklinikker i Innlandet, Viken, Trøndelag og Agder. I løpet av studiet er det fire praksisperioder, hver på seks uker. Den første praksisperioden har tema barn og unge, og foregår i 2. semester.

I 3. og 4. semester får studentene praksis med tema henholdsvis voksne og eldre, og i 5. semester er tema tilrettelagte tannhelsetjenester. Studentene veiledes og følges opp av tannpleiere ansatt i den offentlige tannhelsetjenesten. I tillegg har lærer fra utdanningen samtale med student og veileder i 3. og 6. praksisuke i hver periode. I disse samtalene er det fokus på evalueringsskjema hvor studentene skal vise evne til egenrefleksjon, og besvare oppgaver for å vise eget kunnskapsnivå. Studentene skal fortrinnsvis ha praksis ved samme tannklinik to ganger. Dette er for å skape en viss forutsigbarhet for både studenter og veiledere, og det gir bedre mulighet for å kunne se progresjon. Studentene møter flere veiledere når de ikke er på samme sted i alle fire praksisperiodene. Dette gjør at studentene lærer forskjellige måter å bruke utstyr og metoder på, og de blir sett og vurdert av flere fagpersoner. Praksisperiodene er forkunnskapskrav til senere emner, og må være bestått for å kunne få godkjent studiet.

Tannpleierutdanningen ved HINN er den eneste tannpleierutdanningen som ikke er samlokalisert med en tannlegeutdanning. Til gjengjeld er utdanningen samlokalisert med en sykepleierutdanning. Dette gir gode muligheter for øvelse i samhandling mellom sykepleier og tannpleier. Blant annet har studentene en uke felles praksis i sykehjem.

Nærmere informasjon om studieplanen for tannpleierstudiet ved HINN finnes i studiehandbok⁵.

4. Overordnet faglig innhold – studiet i tannteknikk

OsloMet

Tannteknikerstudiet

Bachelorstudiet i tannteknikk ved OsloMet er en landsdekkende 3-årig profesjonsutdanning (180 sp) og gir grunnlag for autorisasjon som tanntekniker i henhold til lov om helsepersonell. Programplanen er utarbeidet i henhold til forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger og forskrift om nasjonal retningslinje for tannteknikerutdanningen fastsatt av Kunnskapsdepartementet. *Formålet med utdanningen er å utdanne kandidater som har nødvendig kunnskap og ferdigheter som kreves for å arbeide selvstendig som tanntekniker, og som innehar en generell akademisk helsefaglig profesjonsforståelse.*

Veiledet ferdighetstrening ved utdanningens laboratorier tilknyttet formgivning og materialteknologisk fremstilling av individuelt tilpassede tanntekniske produkter er en sentral del av studiet. Praksisstudier er de deler av utdanningen som foregår i autentiske yrkessituasjoner. Praksisstudiene er obligatoriske og omfatter hele 5. semester, totalt 20 uker (30 sp).

---

⁵ Lenke til studiehandbok for tannpleierstudiet ved HINN;

<https://www.inn.no/studiehaandbok/studiehaandboeker/2020-2021-studiehaandbok/studier/hsv-fakultet-for-helse-og-sosialvitenskap/bachelor/bata-bachelor-i-tannpleie>

Bedriftspraksis består av 16 uker veiledet praksis i tannteknisk produksjonsbedrift innen valgt fordypning, fast- eller avtakbar protetikkk. *Det er et mål at studentene i størst mulig grad skal delta i den daglige produksjonen av tannerstatninger og dialog rundt ulike løsningsalternativer og produksjonsformer.* Det er et krav at praksisveileder i tannteknisk bedriftspraksis er autorisert tanntekniker. Det anbefales i tillegg at praksisveileder har veilederkompetanse.

Klinisk observasjonspraksis omfatter 4 uker, sammenhengende eller fordelt over 5. semester innen en eller ulike virksomheter, som offentlig tannklinikk, private tannlegekontor, kjeveortoped, sykehus eller kliniske tannteknikere. Komplexiteten rundt den kliniske behandlingen, mangfoldet av pasienter og ivaretagelse av deres rettigheter står sentralt. Forventet læringsutbytte er at *studenten har kunnskap om veiledning og profesjonell helsefaglig kommunikasjon, og kan gjøre rede for tannhelseprofesjonenes ulike roller og ansvarsområder, og betydningen av tverrfaglig samarbeid til beste for pasienten i tråd med gjeldende lovverk og yrkesetiske retningslinjer.* Studenten kan selv velge praksissted for klinisk observasjonspraksis, forutsatt at utdanningen godkjenner praksisstedet. For mer informasjon, se punkt om praksisstudier i programplanen for tannteknikk⁶.

5. Generelt om krav til veiledere/praksisklinikk

5.1 Krav til veiledere - nasjonalt

Frem til 2018 var lærestedene opptatt av å gi god faglig oppfølging av praksisveilederne for å sikre kvaliteten på studentenes praksisstudium. I februar 2018 ble det, som ledd i oppfølging av UHR-prosjektet Kvalitet i praksis, vedtatt *Veiledende retningslinjer for utdanning og kompetansevurdering av praksisveiledere i helse- og velferdstjenestene*⁷.

Retningslinjene angir premisser for at praksisveiledere skal opparbeide seg en formell kompetanse tilsvarende 10 studiepoeng på masternivå, og det er spesifisert forventet læringsutbytte for kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.

Det jobbes systematisk ved lærestedene med å definere hvilke tilbud som kan gis for praksisveiledere, og på nasjonalt nivå er det også arbeidet med å kartlegge og koordinere aktuelle tilbud (herunder nettbaserte kurs). For å rette fokus på kompetanseheving og oppfølging av praksisveiledere arrangerte den nasjonale arbeidsgruppen i odontologi selv et nasjonalt seminar for praksisveiledere høsten 2019. Seminaret fikk gode evalueringer fra deltakerne, og de uttrykte ønske om tilsvarende nasjonale tiltak også fremover. Arbeidsgruppen har orientert om tiltaket både i Nasjonalt fagorgan for utdanning og forskning innen odontologiske fag (november 2019) og til Nasjonalt ledermøte for offentlig tannhelsetjeneste (august 2019).

---

⁶ Lenke til Programplan for Bachelorstudium i tannteknikk; <https://student.oslomet.no/studier/-/studieinfo/programplan/TANNTEKB/2020/HØST#praksisstudier>

⁷ Veiledende retningslinjer (UHR-Helse og sosial februar 2018) kan lastes ned her: <https://www.uhr.no/temasider/nasjonale-retningslinjer/veiledende-retningslinjer-for-praksisveiledere-i-helse-og-velferdstjenestene/>

5.2 Krav til veiledere og praksisklinikk – lokalt

På lokalt nivå legges det ved alle lærestedene opp til lokale samlinger/seminarer for praksisveiledere, der utdanningsinstitusjonene bidrar med faglig påfyll om kommunikasjon med og veiledning av studenter. Dette har gjennom flere år vært faste samlingspunkt i tilknytning til studentenes praksisstudier, og vil kunne suppleres med et mer formelt og systematisk tilbud om kompetanseheving for praksisveiledere etter hvert som det bygges opp.

Krav til spesifikk klinisk trening for studentene speiles av krav til veiledere. Som vi skal se i underpunktene her er praksisstudiet ved UiB og UiO mest ens i forhold til krav til veiledere og kliniske fasiliteter. Tromsø stiller større krav, da praksisstudiet utgjør en vesentlig del av studentenes kliniske opplæring. Dette gjelder også for tannpleierstudiet i Innlandet, som baserer seg på Den offentlige tannhelsetjenesten som primær praksisarena.

Følgende generelle krav til en **praksisveileder** er utgangspunktet:

- Veilederen bør ha interesse for veiledning og undervisning.
- Veilederen skal stimulere studentens læringsprosess og tilrettelegge for variert læring i praksisperioden (se studentenes læringsplan og læringsmål for praksis).
- Veilederen skal gi studenten informasjon og tilgang til praksisstedets og tannklinikkenes virksomhet så langt det er mulig.
- Veilederen bør ha bred generell kompetanse – både klinisk og organisatorisk.
- Veilederen må ha en faglig praksis som følger aksepterte kvalitetskrav og er evidensbasert.
- Veilederen må ha innsikt og forståelse i offentlig (tann)helsearbeid.
- Veilederen må arbeide ved en klinikk som egner seg til funksjonen og med en arbeidsgiver som påtar seg et forpliktende samarbeid med lærestedet
- Behov for å opprette en formell avtale/ansettelseskontrakt vurderes av det enkelte lærested og praksisklinikk.

Ved valg av **praksisklinikk** fokuseres det hovedsakelig på følgende forhold:

- Kvalitetssikring av klinikker (to-veis kommunikasjon/evaluering)
- Studentene bør få erfaring i å samarbeide med annet tannhelse- og helsepersonell, evt andre samarbeidspartnere
- Studentene bør ha tilgang til egnet arbeidsplass under praksisoppholdet og ha tilgang til IKT hjelpemiddel
- Forutsigbarhet for Den offentlige tannhelsetjenesten. Lærestedene må bidra til ryddige administrative og praktiske forhold i samarbeid med DOT.

Det er ønskelig med en **geografisk spredning** av praksisplassene. Utvelgelseskriteriene for studentene skal ivareta hjemsted og sosiale forhold.

5.3 Krav til veiledere/praksisklinikk - de ulike lærestedene

Det medisinske fakultet i Bergen, UiB – v/ Institutt for klinisk odontologi

Her er det ikke formulert særskilte krav til praksisveilederen utenom at vedkommende er hhv tannlege eller tannpleier med norsk autorisasjon og yrkeserfaring. Det forutsettes at studenten skal få en planmessig opplæring i autentiske yrkessituasjoner under veiledning av hhv en tannlege eller en tannpleier.

Det avholdes hvert år eget veilederseminar i forkant av hver praksisperiode for hhv tannlege- og tannpleierstudiet. Veilederseminaret er et heldagsseminar hvor veileder møter student, får informasjon om de generelle og fagspesifikke læringsmål og de pedagogiske sider ved veiledning. Følgende punkter/tema gjennomgås:

- forventninger til praksisperioden
- informasjon om den overordnede målsettingen og de spesifikke delmål for praksisstudiet
- kunnskap om pedagogiske prinsipper i veiledningssituasjonen
- møte mellom student og veileder med diskusjon rundt aktuelle tema og målsettinger for praksisperioden.

Det odontologiske fakultet, UiO

Ved praksisstudiet skal behandlingen utføres etter de faglige retningslinjer som vektlegges i undervisningen ved fakultetet. Veiledningen må legges opp i henhold til læringsmålene for semesteret, og det må være tilrettelagt for IKT og fleksibel læring. Det er videre et krav at veilederne har gode samarbeids- og formidlingsevner og helst pedagogisk basiskompetanse, videreutdanning eller spesialistutdanning.

Det er utarbeidet skjemaer for dokumentasjon av aktivitet, klinisk arbeid og læringsutbytte. Dette henger sammen med formulerte kliniske læringsmål for praksisstudiet. Skjemaene for hva som er gjennomgått signeres av veileder. Implisitt stiller dette også faglige krav til veilederen. Det avholdes en introduksjonsuke for studentene der veiledere inviteres til å delta en dag. Det foretas også en evaluering av studentenes praksisperioder etter hvert praksisstudium. Det er i håndbok for studenter og veiledere ikke formulert eksplisitte krav til de fysiske forutsetningene på veilederklinikken utover normal standard.

For tannpleierstudiet er det ikke formulert spesielle krav til praksisveileder, men veileder må ha norsk autorisasjon som tannpleier og ha noen års yrkeserfaring. Veileders ansvar:

- stimulere studentens læringsprosess og tilrettelegge for variert læring i praksisperioden i henhold til studentenes læringsplan og aktivitetsskjema
- orientere seg om utdanningens læringsmål for praksis
- ta opp eventuelle problemer som oppstår underveis med studenten og bringe inn faglærer om nødvendig
- gi studenten informasjon og tilgang til praksisstedets og tannklinikkenes virksomhet så langt det er mulig

- gjennomgå refleksjonsskjema og aktivitetsskjema sammen med studenten mot slutten av praksisperioden i tilknytning til utviklingssamtalen.

Institutt for klinisk odontologi ved UiT, Norges Arktiske universitet

UiT ansetter ikke selv praksislærere, men kjøper denne tjenesten fra klinikkeier (DOT). Det antas at veilederoppgavene vil kreve 30 % av praksislærerens arbeidstid i de perioder det er to studenter ved klinikken. Videre stilles det krav til praksisklinikken om avtalesfestet regelmessig strukturert opplegg. Det stilles også krav til kapasitet, lokaler, utstyr og innkvartering. Klinikken må i tillegg ha ett variert pasientgrunnlag fra alle grupper, samt ha tannpleier tilsatt. IKO arrangerer årlig et ukelangt obligatorisk veilederseminar for alle praksisveiledere. Her styrkes samarbeidet mellom eksterne veilederne og interne veiledere på Tannbygget. I tillegg undervises det i veiledningspedagogikk samt forelesninger i fagspesifikke fag.

Det skisseres ønskede kvalifikasjoner til praksisveiledere for ekstern klinisk praksis:

- Engasjement og entusiasme
- Bred faglig erfaring og kunnskap – både klinisk og organisatorisk.
- Faglig praksis som følger aksepterte kvalitetskrav og er evidensbasert
- Veileder må følge Universitetets kvalitetssystem for utdanning, samt sørge for at praksisundervisning og veiledning utføres i henhold til Universitetets retningslinjer, pedagogisk og faglig.
- Interesse for veiledning og undervisning
- Gode pedagogiske ferdigheter
- Innsikt og forståelse i offentlig tannhelsearbeid og helsearbeid
- Forstå nytten av det helsefremmende og forebyggende arbeid
- Må arbeide ved en klinikk som egner seg til funksjonen og med en arbeidsgiver som påtar seg et forpliktende samarbeid med universitetet.

Tannpleierutdanningen i Tromsø hadde som krav at de som skal være eksterne veiledere skulle ha videreutdanning i veiledningspedagogikk. Dette var et krav som ble stilt da utdanningen startet i 1994, og som daværende Høgskolen i Tromsø, Avdeling for helsefag, var ansvarlig for. Tannpleierutdanningen i Tromsø var i Høgskolesystemet frem til fusjonen med Universitetet i 2009. Det var mange av de eksterne veilederne som tok denne videreutdanningen.

Tannpleierutdanningen ved Høgskolen i Innlandet, HINN

Praksisveiledere er ansatt i den offentlige tannhelsetjenesten og skal ha minst et års erfaring som tannpleier i 100 % stilling. Høgskolen oppfordrer på det sterkeste at tannpleier skal ha gjennomført videreutdanning i praksisveiledning 15 studiepoeng. Andre typer utdanning innen veiledning og coaching med 15 sp eller mer kan også godkjennes.

Praksisveiledere inviteres årlig til fagdag, hvor tema kan være faglig påfyll enten innen veiledning eller tannpleiefaglig, erfaringsutveksling, m.m.

6. Tidsmessig plassering av praksisstudier

For å unngå uheldig konkurranse om praksisplasser og å arbeide for en jevn tidsmessig fordeling av praksisplasser for Den offentlige tannhelsetjenesten, er det viktig med en nasjonal oversikt for tidsmessig plassering av praksisstudiet ved de ulike lærestedene.

Rapporten fra arbeidsgruppen for odontologiske fag, delrapport i prosjektet Kvalitet i praksis UHR (september 2015), inneholdt en oversikt over praksisperiodene ved de odontologiske studiene. Oversikten følger her, justert med endringene siden 2015:

Tabell 1: Ekstern praksis ved odontologiske utdanninger - varighet⁸, plassering, praksisfelt og formål

Lærested/studium	Semester	Varighet praksis	Praksisfelt	Formål
Tannlegestudiet UiO	10. semester	5 uker	Den offentlige tannhelsetjenesten	<i>Klinisk praksis</i>
Tannlegestudiet UiT	7. semester	18 uker	Den offentlige tannhelsetjenesten	<i>Klinisk praksis</i>
	10. semester	10 uker	Den offentlige tannhelsetjenesten	<i>Klinisk praksis</i>
Tannlegestudiet UiB	9. semester	3 uker	Den offentlige tannhelsetjenesten	<i>Klinisk praksis og profesjonsforståelse</i>
Tannteknikerstudiet OsloMet	5. semester	16 uker	Tanntekniske bedrifter	<i>Klinisk praksis og profesjonsforståelse</i>
	5. semester	4 uker	Selvvalgt praksissted	<i>Klinisk praksis/observasjonspraksis og TPS</i>
Tannpleierstudiet HINN	2., 3., 4. og 5. semester	4 perioder a 6 uker	Den offentlige tannhelsetjenesten	<i>Klinisk praksis</i>
	6. semester	8 dager	Privat praksis	<i>Observasjonspraksis</i>
Tannpleierstudiet UiO	3. semester	8 dager	Den offentlige tannhelsetjenesten	<i>Klinisk praksis</i>
	4. semester	4 uker	Den offentlige tannhelsetjenesten	<i>Klinisk praksis</i>
	3. – 4. sem.	7 dager	Sykehjem	<i>Klinisk praksis</i>
Tannpleierstudiet UiT	4. semester	6 uker	Den offentlige tannhelsetjenesten	<i>Klinisk praksis</i>
	5. semester	6 uker	Den offentlige tannhelsetjenesten	<i>Klinisk praksis</i>
Tannpleierstudiet UiB	5. semester	1 uke	Sykehjem	<i>Klinisk praksis og profesjonsforståelse</i>
	6. semester	4 uker	Den offentlige tannhelsetjenesten	<i>Klinisk praksis</i>

⁸ Praksis med mindre enn en ukes kontinuerlig varighet er ikke inkludert i tabellen.

Når tabell 1 kombineres med antall studenter og angivelse av semester (høst/vår) så vil en se hvordan studenttettheten er i de ulike periodene av året:

Tabell 2. Antall studenter i praksisstudiet/ekstern praksis, fordelt på læresteder og semester

Lærested/studium	Antall studenter**/tidspunkt Høstsemester	Antall studenter**/tidspunkt Vårsemester
UiB – odontologi	48 (3 første uker av 9. semester)	-
UiB – <i>tannpleie</i>	-	32 (4 uker i februar)
UiO – odontologi		64 (semesteruker 2-6 i 10. semester)
UiO – <i>tannpleie</i>	20 (uke 38-39 i 3. semester)	20 (4 uker i feb/mars, 4. semester)
UiT – odontologi	40 (hele 7. semester)	40 (feb.-april, 10 uker, 10. semester)
UiT – <i>tannpleie</i>	12 (6 uker okt-nov)	12 (6 uker fra start av semester)
HINN - <i>tannpleie</i>	25 (sept-okt, 6 uker, 5. semester)	25 (feb.-mars, 6 uker, 2. semester)
	25 (okt-nov, 6 uker, 3. semester)	25 (april-mai, 6 uker, 4. semester)
OsloMet – tannteknikk*	15 (4 uker, aug-des. 5. semester)	
Totalt antall	185 studenter	218 studenter

*Praksis i tannteknikk foregår primært ved private tanntekniske bedrifter, og påvirker i liten grad kapasiteten i DOT.

**Antall studenter som er angitt i tabellen baserer seg på antall studieplasser og estimert antall studenter i praksis.

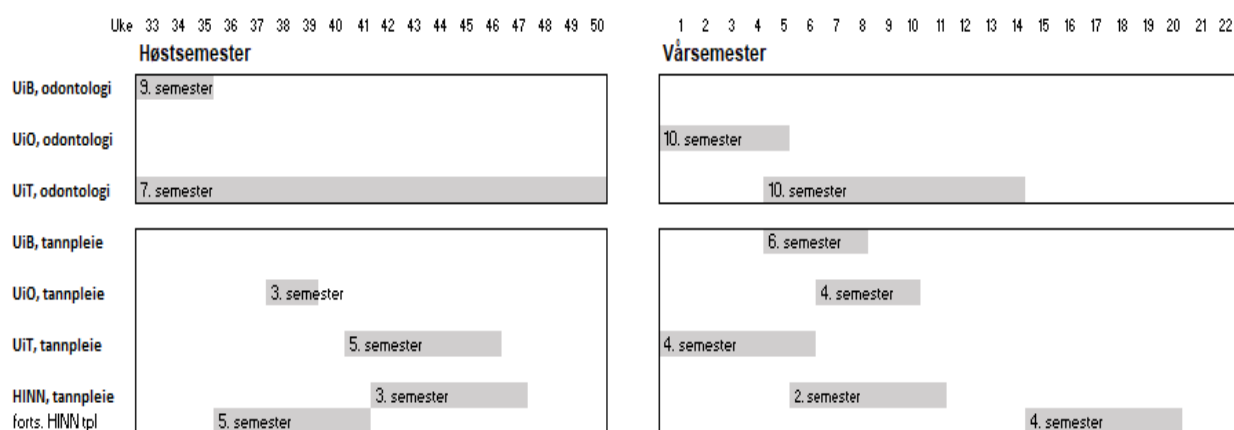
Som tabell 2 viser, er praksisstudiet i dag delvis lagt til samme periode av året ved de ulike lærestedene. Dette medfører økt konkurranse om eksisterende praksisplasser og en større belastning for DOT. Det er derfor ønskelig å få en tidsmessig plassering av praksisperiodene som i større grad tar hensyn til DOT og et begrenset antall aktuelle veilederklinikker – slik at praksisstudiene i mindre grad overlapper hverandre.

Spesielt når det opprettes faste universitetsklinikker, slik som modellen til UiT fungerer, vil det kunne medføre færre tilgjengelige klinikker for de andre lærestedene i samme tidsperiode. Dette medfører særlig hvert høstsemester en direkte konkurransesituasjon om praksisklinikker mellom lærestedene, noe som synes uheldig.

Det må tas hensyn til kapasitet for praksisplasser når eventuell økning i studieplasser drøftes. Situasjonen som fremgår av tabell 2 illustreres her i figur 1:

Figur 1: Praksisperioder for odontologiske fag*, Den offentlige tannhelsetjenesten - høst- og vårsemester

*OsloMet, tannteknikk har lange praksisperioder hovedsakelig i private tanntekniske bedrifter, men også noen praksiselementer i DOT (ikke fast ukeangivelse).

I Stortingsmeldingen 13 (2011-2012) Utdanning for velferd – står det følgende under punkt 9.2

Praksisstudier: yrkesfeltet som læringsarena under utdanningen:

Praksisstudienes plassering i studieåret er i hovedsak styrt av utdanningsinstitusjonenes fagplaner. Resultatet blir en ujevn bruk av praksisfeltet gjennom året. Dette gjør det vanskelig for praksisstedene å finne gode løsninger. Spesielt krevende er det for dem som mottar studenter fra flere utdanningsinstitusjoner. Det er derfor behov for bedre koordinering slik at praksisstudienes plassering i studieåret og lengden på periodene tar hensyn til tjenestenes behov og muligheter for å ta imot studentene.

Ønsket koordinering er en del av den nasjonale arbeidsgruppens mandat, og dette inkluderer et prinsipp om nasjonalt samarbeid på praksisfeltet:

Arbeidsgruppen anbefaler at lærestedene gjensidig forplikter å informere hverandre i forkant av eventuelle endringer, eller ved andre forhold som kan påvirke gjennomføring av praksisstudiet. Det ligger i arbeidsgruppens mandat å ivareta slik løpende gjensidig informasjon, men større saker bør tas opp i nasjonalt fagorgan for utdanning og forskning innen odontologiske fag.

7. Avtaler og økonomiske rammer

Lov om tannhelsetjenesten gir i motsetning til Lov om helsetjeneste i kommunen og Lov om spesialisthelsetjenesten ikke hjemmel for å pålegge fylkeskommunene å delta i praktisk opplæring av studenter. Den har ingen paragraf som omhandler dette og tar kun for seg plikt til opplæring av eget ansatt personell. Fylkene har likevel vært velvillige til å ta imot praksisstudenter. Dette har vist seg å være et rekrutteringstiltak av betydning.

Ved etablering av faste veilederklinikker er det nødvendig å ha en økonomi som kan dekke økte utgifter. Arbeidsgruppen anbefaler at det legges til rette for en økonomisk modell der det ikke blir mer lønnsomt/kostnadskrevenende å velge en student fra et lærested fremfor et annet. Lærestedene skal ikke konkurrere om praksisplasser ved bruk av ulike økonomiske incentiver og bør tilby like ukesatser til klinikkene ved tilbud om student i praksis fra UiB og UiO.

Praksisstudiet ved UiT er en vesentlig del av studentenes kliniske ferdighetsopptrening og har en finansiell tilrettelegging jfr. sine særlige behov og krav til klinikker og veiledere.

Det er et klart formulert mål fra helsemyndighetene at studenter benytter Den offentlige tannhelsetjenesten som praksisarena dels for å utvikle en faglig profil som samsvarer med tannhelsetjenestens kompetanseprofil og dels at det virker som et rekrutteringsgrunnlag. På denne bakgrunn synes det klart at departementene bør ta ansvar for finansiering av praksisstudiet.

I bakgrunnsdokumentene for opprettelse av samspillsrådet skisseres to hovedmodeller for finansiering av praksis, nemlig å legge midler;

- inn i rammen til de ulike sektorene (praksis blir slik en del av tjenestenes oppgaver finansiert over grunnbudsjettet)
- inn i rammene til utdanningsinstitusjonene (slik at UH-institusjonene kan gi tilskudd for praksisplasser og veiledningstjenester).

UHRs fagstrategiske enhet for helse- og sosialfag (UHR-HS) følger arbeidet med lovfesting og finansiering av praksisstudier tett. Helsedirektoratet startet et utredningsarbeid om saken i 2019, og etter en stans under koronakrisen er arbeidet nå gjenopptatt. I følge UHR-HS har Barne- og familiedepartementet foreslått både lovfesting og finansiering. Kunnskapsdepartementet har bevilget midler til utvikling av praksis gjennom Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku), og det er utlyst prosjektmidler i flere omganger⁹.

UHR-HS har i siste periode hatt pågående drøftinger av behov for maler for samarbeidsavtaler mellom lærestedene og praksisarenaer. Det er i den sammenheng forelagt eksempler på maler, som den nasjonale arbeidsgruppen for praksisstudier i odontologiske fag også har sett på i sitt arbeid. Det kommende punktet baserer seg nettopp på slike nasjonale føringer.

7.1 Intensjonsavtale mellom DOT og læresteder for odontologiske fag

Intensjonsavtalen er knyttet til *Nasjonal plan for praksisstudier i odontologiske fag* (revidert 2020), og skal fungere som en overordnet ramme for å tilby praksisplasser til studenter ved lærestedene som har studieprogram i odontologiske fag. Partene i intensjonsavtalen omtales videre som henholdsvis **Den offentlige tannhelsetjenesten (DOT)** og **Lærestedet**. Avtalen er altså overordnet og et supplement til spesifikke avtaler som inngås med det enkelte lærested (Vedlegg 1).

Partene er enige om en ansvarsfordeling som i hovedtrekk følger gjeldende forskrifter på praksisfeltet - Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger (2017), Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften) (2017) og Veiledende retningslinjer for utdanning og kompetansevurdering av praksisveiledere i helse- og velferdstjenestene (vedtatt av UHR-Helse og sosial i februar 2018).

Arbeidsgruppen har orientert om rammene for nasjonal plan 2020 og ønske om intensjonsavtale både i Nasjonalt fagorgan for utdanning og forskning innen odontologiske fag (november 2019) og til Nasjonalt ledermøte for offentlig tannhelsetjeneste (august 2020).

---

⁹ Utlysning av prosjektmidler for utvikling, utprøving og evaluering av nye praksismodeller og måter å organisere samarbeidet om praksis på, jfr. Diku-utlysning 2020: <https://diku.no/programmer/pilotordning-for-kommunal-praksis-i-helse-og-sosialfagutdanningene-utlysning-2020>

7.2 Ulike økonomiske rammer og avtaler om samarbeid – lærestedene

Det er per i dag ulike økonomiske rammer for praksisstudiene, noe som også resulterer i noe ulike satser ved lærestedene. Avtaler mellom lærestedene og praksistilbyderne har foreløpig også noe ulik form og detaljeringsnivå.

Vi refererer her kort om status ved lærestedene:

Det medisinske fakultet i Bergen, UiB – v/ Institutt for klinisk odontologi

Det gis per i dag en økonomisk kompensasjon til praksisklinikk i DOT på kr. 3000 for tannlegestudiet (periode på 3 uker), og kr. 2000 for tannpleierstudiet (periode på 4 uker). Kompensasjonen går ikke til den enkelte veileder, men til klinikken som arbeidsenhet.

Instituttet har ikke faste avtaler med noen klinikker, men sender ut henvendelser til fylkestannlegene/fylkestannhelseledere - slik det har vært ønsket – om behov for plasser forut for hver praksisperiode i januar for tannlegestudenter og i oktober for tannpleierstudenter. Dette har til nå dekket behovet for plasser i så å si alle fylker og det har vært en økning i tilbudte plasser for tannpleierstudenter.

Fakultetet har en egen avtale med hjemmehørende fylke om praksisplasser (særplasser).

Det odontologiske fakultet i Oslo, UiO

Fakultetet har flere avtaler for praksisplasser hvorav en med Oslo kommune og en med Viken som skal være på plass ila høsten 2020.

I begge avtalene reguleres flere områder, hvor praksisplasser er ett. Det stilles til rådighet praksisplasser for et gitt antall studenter i nærmere definerte uker/økter per semestre for bachelorprogrammet i tannpleie og masterprogrammet i odontologi.

Utover avtaler som er inngått gis det en generell kompensasjon til klinikker som har student i praksis: På masterprogrammet: Fakultetet betaler klinikkene kr. 5000 pr student for 5 ukers praksisopphold.

På bachelorprogrammet støttes hver praksisklinikk med kr. 1000 per uke per student i praksisstudiet.

Institutt for klinisk odontologi i Tromsø, UiT Norges Arktiske universitet

Instituttet har opprettet avtaler med 20 fylkeskommunale tannklinikker/universitetstannklinikker ulike steder i landet. Hver slik klinikk skal ha en hovedansvarlig praksisveileder.

For tannpleierutdanningen betales det en kompensasjon på kr. 1300 per student per uke. Dette utbetales som lønn til den enkelte ansvarlige veileder. I tillegg får klinikken kr. 200 per uke for hver tannpleierstudent de har hos seg.

For tannlegeutdanningen gis kompensasjon for:

- Bruk av areal og utstyr

- Kompensasjon for honorar for veilederfunksjonene
- Frafall av pasientproduksjon pga. veiledningsfunksjon.
- Andre utlegg / forhold hjemlet i avtale

Høgskolen i Innlandet, HINN

Høgskolen har inngått avtale med fylkestannlegen i Innlandet, avdelingsleder i tannhelsetjenesten i Viken, fylkestannhelsesjefen i Agder og fylkestannlegen i Trøndelag, om å ivareta veiledning i studiets fire veiledede praksisperioder.

Finansielle avklaringer av ordningen gjøres direkte mellom fylkestannlege og departement.

Utdanningen støtter studenter som må flytte i forbindelse med praksisstudiene med en reise tur-retur praksisstedet, samt dekking av boutgifter inntil 3000,- pr. praksisperiode (à 6 uker).

OsloMet, Tannteknikerutdanningen

Utdanningen støtter studenter som må flytte i forbindelse med praksisstudiene med en reise tur-retur praksisstedet, samt dekking av boutgifter inntil 7000,- per mnd. Studenter som dagpendler i perioden får dekket reiseutgifter utover ordinært månedskort.

Tanntekniske bedrifter er private virksomheter som ikke omfattes av offentlige midler for å ta imot og veilede tannteknikerstudenter under utdanning. Tilgangen på praksisplasser er derfor variabel og avhengig av den enkelte bedrifts til enhver tid kapasitet og motivasjon for å ta imot praksisstudenter. Tannteknikerutdanningen har ingen permanente avtaler med tanntekniske bedrifter om mottak av tannteknikerstudenter i bedriftspraksis. Utover krav til faglig kompetanse (autorisasjon som tanntekniker) er det vanskelig for utdanningen å stille krav om formell veiledningskompetanse.

Vedrørende klinisk observasjonspraksis ble det inngått en avtale om to-dagers praksis ved fem DOT klinikker i Akershus våren 2018. Det arbeides for å videreføre samme praksis våren 2020. I tillegg ble det inngått en skriftlig avtale om klinisk observasjonspraksis for to 3.års studenter ved TKØ høsten 2019, forlenget til studieåret 2020/21. Etter evaluering videreføres denne avtalen for flere studenter høsten 2020.

Vedlegg